

„EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torkih, četrkih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — **Obojno izdanje stane:**
za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50
za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50
za pol leta . . . 6.— . . . 9.—
za ves leto . . . 12.— . . . 18.—
Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinosti je moč!“

Slovani leta 1895.

(Konec.)

Srbi in Hrvati so si navzkriž tudi radi vere in tega, kar je združeno z njo, v tem ko so Srbi v Srbiji in Bolgari pravoslavni, pa gledé na politiko imajo nasprotna stremiljenja. Tako je bilo letos pri makedonskem vprašanju; ko bi se bilo posrečilo Bolgarom, izkoristiti makedonsko parcelno vstajo na svojo korist, bila bi jim pa Srbija nagajala, in tako bi se bila zopet tuja diplomacija veselila nevspehov balkanskih nezrelih narodov.

Slovenci so v neugodnem položaju, tudi ko bi bili na znotraj jedini. Nasproti razvajanem privilegovanim sosedom so prešibki, vrhu tega so še pokrajinske vlade na strani nemških in italijanskih strank. Jedini so bili vsled pametnega spoznanja povsod zunaj Kranjske. Protislovanski sistem pa bi ne videl rad jedinstva v poslednji vojvodini; kajti 95% jedinega prebivalstva, jedinega v jedni in isti deželi bila bi, po starih sporočilih, prevelika — potrata! In tako je že od prejšnjih let Kranjska raztrgana, in je letos ta razkosanost ob deželnih volitvah dospela na vrhunec svoje sile. V državnem zboru so slovenski oportunisti prodajali izročeno jim narodno nasledstvo za lečo Celjskih gimnazijskih vspešnic. Potres je še posebe zavajal kranjske zastopnike do nedostojnega postopanja. Ti zastopniki so pokazali letos vse svoje slabosti, a narod je v taki nevednosti in pod takim terorizmom, da je izbiral sebi takih ljudi, ki bijejo njemu in Slovanstvu v obče po glavi. Na Kranjskem maha narodna stranka po škofu, prezira pa, da je on le dober pomoček protislovanskega sistema, torej tistega sistema, kateri neposredno in posredno podpirajo in so vzdržujejo sosebno kranjski državni poslanci tudi narodne stranke.

Letos ni bilo posebnih shodov in ukrepov med Slovenci; v starem tiru so se razvijala društva in druga gibanja. Literatura se je omejila na običajno proizvodstvo s pomočjo narodnih književnih zavodov in časopisov. Bilo je vse leto bolj žalostno, nego radostno.

V obče so bili tudi letos Slovenci v takem položaju, v kakršnem so trajno Slovaki in Mažorasi, in oba poslednja naroda sta letos ob raznih prilikah pretrpela hudih muk.

Leon XIII. je dokazoval potrebo zjedinenja

PODLISTEK.

Kratka tragedija.

Sličica iz tržaškega življenja.

Spisal Anton Zajc.

Poznal sem neko rodbino, sestoječo iz očeta, matere in dveh ljubeznjivih hčerk. Oče bil je uradnik pri nekem tržaškem zavodu ter je z svojo, ne preveč mastno plačo, preživel sebe, ženo in pa otroka. Dokler sti bili hčerki majhni, je šlo še dosti dobro, ali ko sti punčki započeli odrasčati kratkim krilcem, prišle so tudi druge potrebe, kojih oče ni poznal poprej; sedaj pa so mu provročale skrbi in preglavice. Denimo, n. pr. da je danes plavalasa Lina z objokanimi očmi započela: „Oče! Prosim te, kupi mi nov klobuk, saj imam samo jednega in še ta prišel je že davno iz mode!“ potem je jutri gotovo zahtevala njena sestra Beta novega krilca, suknje ali pa česa drugega. Če je siromak spolnjeval take želje, ki so bile

cerkvá, sosebno tudi pravoslavni Slovanov. No, zapreke mu dela, ne le obča zapadna politika, ki izpodkupa nadeje pravoslavni Slovanov, da bi bili brez skrbi v zjedineni cerkvi, temveč delajo take zapreke tudi zapadni Slovani sami, na prvem mestu Poljaki. Ti bi iz političnih vzrokov ne sprejeli slovansko-grškega obreda, nasprotno oni uničujejo isti obred celó pri galiških unijatih, kakor Madjari pri ogerskih unijatskih Rusih. Potem so Hrvatje bolj ali manj indiferentni nasproti cirilo-metodijski cerkvi tudi v obliki unijatske cerkve; radi Srbov celó pozitivno nasprotujejo vsemu, kar spominja na pravi cirilo-metodijski obred in na cirilico. Med Čehi je mnogo elementov, ki so oduševljeni za cirilo-metodijsko cerkev, a imajo nasprotnikov ne le v mogočnih latinizatorjih, temveč tudi v novejših strankah realistične barve in zlasti v tako zvanem radikalizmu. Tu torej deluje mišljenje narodnih življenj v soglasju protislovanskega sistema. Na Slovenskem je narodna stranka preveč oddaljila se od Slovanstva, in gledé na cirilo-metodijsko cerkev sedaj do cela molči, v tem ko latinizatorska kranjska stranka, če le more, ruje neposredno proti cirilo-metodijski cerkvi in v tem sebe postavlja v nasprotje s stremljenjem Leona XIII. Tako v obče stremljenje za cirilo-metodijsko cerkvijo je med zapadnimi Slovani zaostajalo, in protislovanski sistem ima na to stran mir in mirno vest, vse je zasnovano v soglasju z njim.

Povdarjali so letos posamični zastopniki zapadnih Slovanov svojo historisko individualnost ter zagovarjali s tem namišljeno nemožnost, da bi mogli sporazumeti se s Slovani cirilo-metodijskega obreda. Ta gospoda ne uvažujejo razvoja kulturnih zakonov in menijo, da narodi morajo prav po kitajski ostati v okvirju, v kateri so jih zabili zapadniki na pogubo Slovanstva. Sila kola lomi, ta pa ni menda še velika dovolj, da bi izmodrila zagovornike po latinskem in germanskem kroju razvite kulture pri zapadnih Slovanih. No, včasih je že skrajna sila, a ljudje so omamljeni, da ne zapazijo vode, ki jim teče v grlo. Naj bi v bodočnosti ne narastlo valovje germanstva in latinstva tako visoko, da bi se ne mogli več rešiti sedaj ne ravno pretrežno misleči zapadniki malih slovanskih narodov. Naj bi postalo leto 1896. odločilno boljše za Slovane v obče, za zapadne pa posebe!

tako rekoč na dnevnem redu, trpel je njegov žep prav občutljivo; ako pa je preziral prošnje svojih ljubeznjivih hčerk, potem teden dni ni videl drugega kakor le kisle, objokane obraze: hčerki sti tarnali in vzdihovali, žena pa mu je očitala, da je trdosrčen, da ne pozna očetovskih dolžnosti itd. Žena je namreč gojila nekoliko pretirano ljubezen do svojih nežnih golobčic.

Poleg gori omenjenih potreb prišlo je potem še drugih nepotreb. „Deklici sti že dorasli, posebno Lina, treba torej, da dobi ženina; zato pa mora bolj med ljudi, kakor je do sedaj!“ Tako je nekoč rekla žena svojemu možu, koji jej je odgovoril z nevoljo: „Stara, tiho bodi! Ti praviš, da mora bolj med ljudi, to je, bolj jasno rečeno, da mora obiskovati veselice in zabave! Ali ne veš pa, da za zabave treba denarja, kojega jaz nimam; saj sem že kupovanjem obleke in z vzdrževanjem družine začel tako daieč, da sam ne vem, kako bodem izhajal?! Potem pa, da te odkrito vpra-

Sodne razmere na Goriškem.

Interpelacija

poslancev *Alfreda Coronini-ja*, *Blaža Grčca* in tovarišev na Njega Prezvzišenost gospoda pravosodnega ministra in na Njega Prezvzišenost gospoda ministra notranjih poslov radi nepravilnosti pri sodiščih na Primorskem sploh in radi sestavljanja porote posebej.

I.

V politično zvezo poknežene grofovine Goriške in Gradiške spada celo obsežje c. kr. okrožnega sodišča v Gorici in c. kr. okrajni sodišči v Komnu in Sežani.

C. k. okrožno sodišče v Gorici obsega okrajna sodišča v Boleu, Kobaridu, Tolminu, Cerknem, Kanalu, Ajdovščini, Gorici, Korminu, Gradiški, Trzinu in Červinjanu. Ces. kr. okrajni sodišči v Komnu in Sežani spadati pod c. kr. deželno sodišče v Trstu.

V obsežju imenovanih sodišč biva po zadnjem ljudskem štetju od dne 31. decembra 1890. po repertoriju c. kr. osrednje statistične komisije pod:

	Slovencev	Italijanov	Nemcev
Bovec	6078	9	16
Tolmin	21906	19	17
Cerkno	8845	1	—
Kanal	12968	9	11
Ajdovščina	13160	28	10
	Slovencev	Furlanov	Nemcev
Goriško okolico	34990	2099	143
Komen	13779	206	48
	Slovencev	Italijanov	Nemcev
Sežano	13880	33	75
	Slovencev	Furlanov	Nemcev
Kormin	4173	11695	155
	Slovencev	Furl. in Ital.	Nemcev
Mesto Gorica	3567	14860	1497
Trzin	1372	13587	70
Gradišče	280	10751	85
Červinjan	22	23217	68
Vsega	135020	76514	2195

Kobariško sodišče, ki ni stopilo še v delovanje, všteto je med sodiščema Tolmin in Bovec ter ne spreminja ničesar v tem razmerju.

Po gorenjem številnem razmerju prištevati je k sodiščem s stalnim slovenskim prebivalstvom Bovec, Tolmin, Cerkno, Kanal, Ajdovščina, okraj

šam: zakaj bi se Beta ne priučila kakemu delu, recimo, šivanju? Za Lino že nič ne rečem, je tudi že prestara, naj ti pomaga pri gospodinjstvu, ali Beta bi se lahko kaj učila, škodovalo jej gotovo ne bode!“

„Kaj hočeš ti?! Uradnikova hčerka da bi bila šivilja?! Sedaj šele vidim, da ti ni mari za blagor svojih otrok! O, jaz nesrečnica! Že vidim, da se moram sama brigati za-nji, drugače ja morda še iztiraš na cesto s poveljem, naj gresti delat, kakor morajo delati hčere priprostitih in siromašnih delavcev... Oj, moji golobici, kako sti nesrečni, ker imati toli trdosrčnega očeta!“ Tako in jednako so se končavali vsi gornji slični pogovori, pri kojih je navadno mož podlegel, zmaga pa je ostala vedno le na strani žene. Da je bil mož bolj odločen in resen v svojih zahtevah, preprečil bi bil propast, pretečo vsej rodbini, zbok ženske nespametnosti. Tako pa je ostalo vedno pri starem in prišlo je, kar ni moglo izostati; zabredel je v

Gorica, Komen, Sežano; s stalnim furlansko-italijanskim prebivalstvom Červinjan in Gradiško; s stalnim mešanim slovenskim-furlanskim-italijanskim prebivalstvom mesto Gorica, Kormin in Tržič.

Etnografska meja med sodišči slovenskega in furlansko-italijanskega značaja je popolnoma različna. Izvzemši mesto Gorico ni enklav.

Ako se izključi iz Goriške okolice furlanska občina Ločnik, izvzemši severni del vasi Gradišče, ki je slovenski, ter jo priključi okraju gradiščanskemu;

ako se izključi iz okraja korminskega občine Biljana, Medana, gorenji in zahodni del Dolenje, ter priključi okraju goriškemu;

ako se izključi Zdravščina in severni del Zagrada, na levem bregu severno nad mostom Soče iz okraja gradiščanskega ter priključi okraju goriškemu;

ako se izključi občini Devin in Doberdob iz okraja tržiškega ter priključi okraju komenskemu, dobi se kot etnografsko mejo popolnoma odločno geografsko črto, ki strogo deli Slovensko od Furlansko-Italijanskega po Tržiškem močvirju, Krasu, Soči in Brdih tako, da tvorijo slovenske pokrajine eno, furlansko-italijanske drugo skupino z glavnim mestom ob etnografski-geografski meji — Gorico.

Furlansko-italijanska skupina razprostira se na obeh bregovih dolenje Soče — po furlanski nižavi do Tržiškega močvirja, Krasa, Brd in avstrijske politične meje.

Slovenska skupina deli se na štiri geografsko različne pokrajine:

Kraško planoto (sodišče Komen, Sežana, občini Devin, Doberdob);

Brda, (občine Biljana, Medana in Dolenje in del sodiškega okraja goriškega na desnem bregu Soče);

Vipavsko dolino (sodišče Ajdovščina, okraj goriški na levem bregu Soče, vas Zdravščina in gorenji del Zagrada na levem bregu Soče);

Soška dolina, Trnovska planota in Planine (sodišče Kanal, severni del okraja Gorica, Tolmin, Belc, Cerkno).

Tako je narava sama opredelila bivališče obema plemenoma.

Politično-justični upravi ni treba nego posneti obris posameznih sodišč okrajev po naravnih mejah in etnografskem značaju.

Ravno ta uprava pa, zapeljana po krivo razlagani zgodovini grofovine Goriške-Gradiščanske, po uplivu nemško-italijanske-semitske zveze, po pristranskih ne zvestih poročilih dotičnih opraviteljev, je kljubu tem naravnim mejam razkosala slovenske pokrajine med furlansko-italijanske okraje ter ob enem ukrenila kot uradni jezik slovenski skupini nemški, furlansko-italijanski pa italijanski.

Kot sodni jeziki veljajo v celi grofovini: nemški, italijanski in slovenski.

V poslovanju in dejanski rabi in celo v mnenju viših sodnih oblastev pa se čisto zamešava ali vedoma skuša zamešavati pojme: notranji uradni jezik in jezik strank, deželni ali sodni jezik, seveda edino le na korist italijanskemu jeziku.

Tako, da se sodišča slovenske skupine kolikor le mogoče poslužujejo italijanskega jezika ne le kot sodnega, ampak tudi uradnega jezika, kar je očitno proti min. ukazu od 15. marca 1862. št. 868.

Poudarjati je še posebej, da prebivalstvo le

dolgove, od početka sicer v male, potem pa vedno v večje in večje, tako, da dostikrat njegovo plačilo ni zadostovalo za pomirjenje upnikov. Tako ni čisto prav nič ostalo za navadne potrebe! Da je od dne do dne naraščalo nezadovoljstvo, o tem mislim mi ni treba omenjati. Mož se je jezil in zvrčal krivdo na ženo, ona pa, videča, da se ne more več dostojno opravičiti, tolažila ga je z nekim bogatim ženinom, kojega je baje pridobila pri zadnji veselici za svojo Lino.

Životarili so dalje, stanje rodbine pa je bilo od dne do dne kritičnejše. Mati je nestrpnost pričakovala bogatega ženina, koji pa je menda zgrešil pot, ker ga ni hotelo biti; mesto istega dobajali so le upniki in lastnik hiše, kateremu so dolgovali stanarino že za tri mesece nazaj. Le še en korak je manjkal do propasti in tudi tega so že nastopili, kajti mož započel je neredno dobajati domov, udal se je pijači: postal je pijanec iz

v obližju etnografske meje in v mestu Gorici dovoljno umé po dva jezika.

Politiške vesti.

V TRSTU dne 14. januarja.

O demonstraciji proti hrvatskim in slovenskim poslancem. Tu so zopet tisti glasoviti „pobalini“, ki nastopajo redno, kadar-koli italijanska gospôda ali v Trstu ali v Istri, napravijo kako neumnost, to je, kadar se spozabijo v svoji strasti in se pokažejo svetu take, — kakoršni so. Tako je tudi z najnovejšo nečuvno demonstracijo, ki so jo toli lepo priredili pouličnjaki v Piranu, pri čemer pa ne mislimo le na korenjake zakrpanih hlač in zavihanih rokavov.

Gospôda italijanska so, ali sami sprevideli, ali pa jih je morda poučil kdo — ki sicer ljubi, kjer ljubijo oni, ki pa pri tem trezno misli in hladno računa ravno takrat, kadar so oni v ekstazi —, da so z omenjeno demonstracijo vnovič kompromitovali svojo stvar, če je sploh še mogoče onesnažiti stvar, ki je bila onesnažena že tolikokrat, da je umazana od vseh strani.

Kolikor poznamo mi te srditeže, že lahko rečemo, da je izključena možnost, da bi se taki ljudje sramovali svojega barbarstva, kamo-li da bi se bil vzbudil v njih čut kesanja! Ker pa se vendar trudijo v večerajšnjih listih, da biveš dogodek opisali v milejši luči, moramo stvar razumeti le take, da so se jeli malo bati, kajti taki dogodki morajo odpreti oči zadnjemu političnemu slepen.

Gospôdi se je torej jelo dozdevati, da so napravili neumnost in zato so zopet morali nastopiti tisti glasoviti „pobalini“, ki igrajo važno ulogo vsikdar, kadar-koli se v našem Primorju dogajajo demonstracije, ki bi utegnile kompromitovati naše odnose.

V „Seri“, v „Triester Zeitung“ in v „Il Piccolo“ — kakor vidite torej, so gospôda takoj zložni, kadar so v zadregi — nastopilo je „12 pobalinov“ (tudi gledé na število teh grešnikov vlada popolno soglasje), ki morajo nositi vso krivdo na tem, kar se je dogodilo.

Ni res, — tako pišejo — da bi se bilo demonstrovalo proti poslancem takoj pri izstopu na kopno in ni res, da bi bil kdo nadlegoval poslance po mestu; le zunaj mesta zbralo se je „12 paglavcev“, ki so kričali in metali kamenje, toda iz take daljave, da niti niso mogli doseči poslancev, niti niso mogli ti poslednji razumeti, kar so kričali paglavci.

S kratka: vse skupaj je bila le nedolžna šala razposajenih paglavcev. Čudno je le to, kdo je obvestil „paglavce“ piranske o prihodu poslancev; čudno je, da se v Piranu tudi „paglavci“ toliko zanimajo za strankarske odnose v deželnem zboru in za narodne prepire v pokrajini; čudno je, da se je voznik, ki je poprej sam pripomnil našim poslancem svoj omnibus, pozneje zbal par „paglavcev“; najbolj čudno pa je to, da omikani in toli ponosni sinovi avite culture dopuščajo, da jim paglavci svobodno počenjajo stvari, ki se na vseh straneh križajo toliko z obstoječimi kazenskimi zakoni, kolikor tudi z zakoni, veljavnimi povsodi za občevarje med omikanimi ljudmi, da ne govorimo o zakonih gostoljubnosti, dasi se nam gostoljubnost

obupa, kar se navadno dogaja pri ljudeh mehkega značaja. Sedaj še-le nastopila je ona trpka beda, beda v pravem pomenu besede, koji je sledil tudi neizogibljivi polom.

Nekega dne, ko je prišel mož, kakor po navadi, pozno in malo vinjen domov, povedala mu je žena, da Linin bogati ženin jo je popihal — Bog ve kam, potem ko jej je poteptal pošteno ime. Molče jo je poslušal in ko je končala, pogledal jo je zaničljivo in odišel spat. Drugi dan stalo je solnce že visoko na nebu, ali nesrečnega očeta še vedno ni bilo iz postelje. Žena, misleča, da je zaspal, hotela ga je vzbuditi, šla je v spalno sobo. Ali o groza: bil je — mrtev. Moža je prehudo zadel zadnji udarec, zapustil je svojo nehvaležno rodbino ter se preselil tja na oni svet, kjer so nepoznane posvetne muke in strasti.

Trava je že davno prerastla grob siromašnega

morda kaže v najlepši luči ravno tedaj, kadar velja političnemu nasprotniku.

Čudno je res, zelo čudno, koliko moč imajo „paglavci“ po italijanskih mestih! Najbolj pa se moramo čuditi njih požrtvovalnosti in velikodušnosti, ki jih sili, da v odločilnih trenutkih jemljejo nase grehe — družih.

Svojemu poročilu dostavlja „Triester Zeitung“ še dvoje opazk, ki nas jako zanimati. Pravi namreč, da je bilo poročilo v nekaterih listih (meji temi smo bili tudi mi) o opisanem dogodku netočno in pa, da je po nalogu namestnika odšel v Piran voditelj okrajnega glavarstva v Kopru, da uvede potrebna poizvedovanja in potem tudi kazensko postopanje proti krivcem.

Kar se dostaje namišljene ali pravo za pravo le podtaknjene netočnosti v našem poročilu o najnovejšem — škandalu v na škandalih toli bogatem javnem življenju v Primorski, izjavljamo slovesno, da je naše poročilo avtentično, ker se naslanja na podatke iz ust onih, ki so bili žrtva — zdivjanosti naših odnošajev. To izjavljamo slovesno, ker poznamo dotičnike, ki so nas obvestili, kot može-poštenjaki, ki govoré le toliko, kolikor bi mogli s prisego potrditi pred sodiščem.

Sicer pa je značilno za retirado, ki so jo nastopili italijanska gospôda, potisnivi v ospredje glasovite „paglavce“, že dejstvo samo, da se je prvo poročilo „Piccola“, spisano pod neposrednim utisom resničnih dogodkov, glasilo vse drugače, nego pa sinočnje poročilo, sestavljeno po navodilih dobrih prijateljev.

Kar se pa dostaje napovedanih poizvedovanj po voditelju okrajnega glavarstva v Kopru, beležimo zadovoljstvom, da hočejo oblasti vršiti — svojo dolžnost. Bojimo se le, da pri obstoječih odnošajih ostrina zakona zadene le — „paglavce“, ne pa onih, ki se skrivajo za malimi hrbti — „paglavcev“. S tem pa nismo hoteli — to moramo naglasiti — izraziti nikake sumnje o vestnosti in nepristranosti onega, ki bode preiskoval vso to zadevo; razmere so take, kaj hočemo. Sicer pa smo povedali že v današnjem zjutranjem izdanju, da trajnega zboljšanja žalostnih odnošajev je smeti pričakovati jedino le od temeljitega preobrata v sistemu politike na Primorskem. Vse drugo ne koristi ni malo. Vemo sicer, da večnopravični zakon zahteva tako, da vsaki krivdi mora slediti zadoščenje, ali v političnem življenju se dogaja čisto, da se iz onih, ki so se pregrešili proti zakonu in redu, ustvarjajo — „mučeniki“! Nadejamo se torej, da so nas razumeli poklicani krogi.

Deželni zbori. V deželnem zboru kranjskem je poročal poslanec baron Schwegel o računskih sklepih bolniškega, blazniškega, poročniškega, najdeniškega in muzejskega zaklada, posl. Klun o računskem sklepu deželnega zaklada za leto 1894. in posl. dr. Majaron o računskem sklepu deželnega posojilnega zaklada za leto 1894. Na predlog posl. Hribarja se je odpisalo „Glasbeni Matici“ posojilo 4800 gld. Na predlog posl. Papeža se je sklenilo, da odbor kupi 100 izvodov letnika 1895. knjižnice za mladino. Prošnja vinarske zadruge v Vipavi za podporo se je izročila dež. odboru v rešitev, istemu se je izročila v poročanje jednaka prošnja zaveze kranjskih hranilnic. Zaveza učiteljskih društev prosi deželni zbor, naj bi se premenil volilni red v varstvo volilnega prava stalnih učiteljev. Prošnja se je izro-

moža, njegova žena in hčerka Beta pa živiti v mali kmetski hišici tržaške okolice in šivati brhkim okoličankam jopice, suknje in drugo obleko. Po siromakovi smrti se je še-le izpolnila jedna njegovih želj, namreč, da se je Beta priučila šivanju. To se ve, da ni delala zato, ker je bila tako pokojnikova volja, temveč, da preživi sebe, mater — koja jej je pomagala pri delu — in pa sestrinega paglavca, kateri je kakor razbojnik kričal, skakaje okoli male hišice.

Lina je po očetovi smrti odšla služiti ter je bila par let v neki tržaški gostilnici za — natakarico. Kasneje pa je zginola nekam v svet, kam, tega živa duša ni znala. Sicer so ljudje namigovali na marsikaj, kar ni bilo v čast njenemu imenu, ali bolje je, da pade zavesa na to rodbinsko žalostno igro, kakoršnih se dogaja nemalo v grešnem mestnem življenju.

čila po predlogu posl. dra. Tavčarja deželniemu odboru v poročanje v prihodnjem zasedanju. Ob tej priliki je naglašal deželni predsednik baron Hein, da se vlada drži načela, da imajo volilno pravico vsi stalni učitelji, čemur je pripomnil dr. Tavčar, da se okrajna glavarstva čisto nočejo ukloniti.

Državni uradniki pri cesarju. Včeraj je vsprejelo Njegovo Veličanstvo v avdienco deputacijo državnih uradnikov, ki je naprosila cesarja, da bi došel na ples šolskega društva za hčere uradnikov.

Njegovo Veličanstvo je obljubilo, da pride osebno na ples, da vnovič dokaže uradnikom svojo posebno naklonjenost.

Nekaj statistike. Te dni je izšla pod glavljem „Prof. A. Hickmanns geographisch-statistischer Taschen-Atlas von Österreich-Ungarn“ knjižica, ki prinaša na podlagi službenih virov zanimivih podatkov o kronovinah Avstro-Ogerske in o nje prebivalstvu. Iz te knjižice posnemamo le številke, tiče se narodnosti. Ta statistika pravi: Leta 1895. bilo je v Avstro-ogerski 10,960.000 Nemcev (od teh 2,120.000 v onostranski državni polovici), 7,770.000 Čehov, Moravcev in Slovakov (od teh 2,050.000 v onostr. drž. pol.), 7,508.000 Madjarov, (od teh 8.000 v tostranski državni polovici), 4,879.000 Hrvatov in Srbov (od teh 679.000 v tostranski drž. polovici), 3,900.000 Poljakov, 3,368.000 Malorusov (od teh 369.300 v onostr. drž. polovici), 2,940.000 Romunov (od teh 218.000 v tostranski drž. pol.), 1,325.000 Slovencev (od teh 95.000 v onostranski drž. polovici) in končno 729.000 Italijanov (od teh 21.000 v onostranski državni polovici). Celokupno prebivalstvo monarhije štel je torej leta 1895. 43,680.000 duš; izmed vsega prebivalstva je 21,540.000 Slovanov (14,805.000 v tostranski drž. polovici in 6,735.000 v deželah krone sv. Štefana). In te številke so zajete, kakor rečeno, iz službenih virov!

Za Armence. Naš minister za notranje posle je dovolil kongregaciji mehtaristov, da bodo po vsej državi smeli skozi tri mesece nabirati za Armence. Izvzeti bosti le pokrajini Solnograd in Kranjska. Nabirati pa bodo smeli le pri poznanih dobrotnikih, ne pa od hiše do hiše.

O ugrabljenih abisinskih princih. Zavezni svet švicarski vrgel je s toporiščem tudi sekuro od sebe, ko je, priobčivši izid svoje preiskave o ugrabljenih princih, poskusil oprati ne le sebe, ampak nastojal odvaliti vso krivnjo tudi od italijanske vlade. To zavito poročilo se glasi: „Preiskava, vršivša se zajedno v Neuenburgu, Curigu in Tessinu, dokazala je, da so ostavili principi Gugsa, Kettavo in Afnork Švico svojevoljno in dobro znajoči, kam jih vodijo, in so stopili potem na italijanska tla. Niti najmanjšega vzroka ni misliti, da jih je kdo s pretvezami pregovoril ali speljal na led. Niso znani vzroki, ki so dovedli prince do tega sklepa. Naj pa bodejo vzroki kakršni hočejo, isti se odtegujejo sodbi zaveznega sveta. V teh okoliščinah zavezni svet nima nikakoršnega vzroka, da stvar dalje zasleduje“. — Kljub tej izjavi ne boče nihče dvomil na tem, da so bili principi žrtev italijanskih spletk, in da je italijanska vlada spravila v varnost dragocene svoje — „poroke“.

Vrenje v južni Afriki. Nevarnost, ki so jo povzročili tudi za evropski mir dežel lačni Angleži se svojim navalom na republiko transvaalsko, je menda odstranjena. Angleži so se uverili, da jim ne kaže druzega, nego da se tako ali tako pobotajo z malo republiko tudi v šumečo čašo jeze proti Nemčiji so prillili dokaj vode in so te dni najodličnejša glasila priporočala pomirjenje z Nemčijo. Kar se dostaja pogajanj z republiko transvaalsko, je najvažnejše to, da so poveljnika nasilnikov že izročili angleškim oblastim, a vojake njegove mora angleška vlada odpraviti iz Afrike. S tem je odstranjena največja zapreka. Pri poznejših pogajanjih utegnejo sicer še nastati difference, toda kriza je prebita, ker jo tudi uporno prebivalstvo v Johannsburgu obljubilo, da položi orožje.

Italija v Afriki. Ne le aprilsko vreme, ampak tudi naklonjenost italijanskega javnega menenja je jako nestanovitna. To mora občutiti sedaj tudi slavni general Baratieri. Pred kratkim še na vseh koncih in krajih proslavljeni junak, je danes Baratieri tarča, v kojoj streljajo vsi oni, ki radi

svoje lastne grehe vale na tuja pleča. Med onimi, ki mečejo sedaj kamenje v Baratierija, je sedaj tudi — Francesco Crispi. Kar odpozval bi rad Baratierija iz Afrike, ako ne bi bile jako nevarne take spremembe v poveljstvu pred očmi sovražnika. Baratieriju očitajo sedaj tudi italijanski vojaški krogi, ker ni o pravem času zapustil utrdbo Makallé. V drugo pravijo, da je napravil grozno pogreško, ko si je ravno Adigrat izvolil kot točko za zbiranje vojske. Kajti, ako bi hoteli iz Adigrata na pomoč utrdbi Makallé, morali bi v planjavo z 18000 mož proti 100000 sovražnikov, torej v nevarnost, da bodo semljati vsi ukupno. Soglasno je menenje, da je položaj italijanske posadke v Makallé obupen.

Iz najnovejših poročil posnemamo, da je brigadir Albertone dobil nalog, da mora omogočiti, da bode mogel major Galliano zapustiti utrdbo Makallé, da se pa pri tem mora izogibati bitki z šoanci. Vsakako pa je pričakovati te dni, da se tako ali tako odloči usoda italijanske posadke v Makallé.

O dogodkih teh dni javljajo: Generalu Baratieriju je došlo dne 11. t. m. poročilo od poveljnika utrdbe Makallé, da je bila po noči dne 8. t. m. bitka, v katero je poseglo tudi topništvo. Utrdba je trpela nekoliko škode. Dne 9. so se ponovili napadi. V bitki dne 9. t. m. so bili na italijanski stranki ranjeni 3 Italijani in 4 domačini, in jeden Italijan je bil ubit.

Oficijozno poročilo zatrja slednjič, da je posadka v Makallé zopet prišla do vodnjakov in da se je preskrbela z vodo.

Različne vesti.

Nj. Veličanstva v inozemstvu. Nj. Vel. naš cesar odpotuje brzkone sredi februarja meseca na Cap S. Martin (francozko obrežje ob sredozemskem morju), da obišče tam bivačo svojo soprogo, Nj. Vel. cesarico Elizabeto. Lani se je cesar v Cap S. Martinu počutil prav dobro, dasi je moral pretrgati Svoje tamošnje bivanje zaradi smrti nadvojvode Albrehta. Zato nameruje cesar letos kake 4 tedne ostati v Cap S. Martinu, toda na vsak način vrne se Njeg. Veličanstvo okolo srede marca meseca na Dunaj. — Nj. Veličanstvo cesarica ostane do konca marca meseca na francozki „rivieri“, potem se napoti po sredozemskem morju. Ob tej priliki obišče brzkone tudi otok Krf. Koncem aprila meseca vrne se cesarica na Dunaj in se napoti brzkone takoj v Budimpešto k otvoritvi milenijske razstave.

† **Luka Kunstek.** Dne 6. t. m. umrl je v Ptuj na Štajerskem po kratki, a mučni bolezni gimnazijski profesor Luka Kunstek, 61 let star. V pokojniku zgubil je naš narod iskrenega rodoljuba stare korenine in značajnega moža, kakoršnih je malo, gimnazijska mladež pa izbornega učitelja. Lahka mu bodi zemlja!

† **Št Jakobski cerkovnik umrl.** Predvčerajšnjem umrl je 62letni Ivan Tomsich (Tomič) cerkovnik župne cerkve pri sv. Jakobu v Trstu. Pokojnik imel je bolezen na srcu, proti kateri ni bilo pomoči. Tomsich opravljal je že kakih 30 let službo cerkovnika pri omenjeni cerkvi. Dasi slovenskega pokoljenja, bil je bolj navdušen za italijanstvo, kakor pa za svojo narodnost. Bil je poseben čestilec pokojnega župnika don Mosetä, kojim ga je sedaj po kratki ločitvi združila smrt.

V odgovor „Zavezi slovenskih učiteljskih društev“. Z ozirom na „Poslano“ „Zaveze“, priobčeno v 5 številki „Edinosti“ (zjutranje izdanje), in naperjeno proti uredništvu „Ljubljanskega Zyona“, nam piše urednik tega lista med drugim:

„Samo ob sebi je že umevno, da pameten človek ne more imeti brez vzrokov, kar meni nič, tebi nič, ukoreninjeno nenaklonjenost proti kakemu stanu. Pri meni je to tem manj mogoče napram učiteljskemu stanu, ko sem ž njim v najtesnejši zvezi; saj sem že četrto leto glavni učitelj, bodisi na možkih, bodisi na ženskih učiteljskih (v Gorici in v Ljubljani), sem član izpraševalne komisije za učiteljsko usposobitev, sem tudi v odboru iste „Zaveze“ za izdajanje „Knjižnice za mladino“. Odkod naj toraj izvira moja meni namišljena animoznost do učiteljev?!

Vrhu tega lojalno izjavljam, da pri čitanju tistega odstavka niti

mislim nisem, da bi utegnil kakega učitelja žaliti, in ko se mi je sporočila iz Ljubljane novica, da se neka. teri izpodtikajo nad 9. štev. zaradi „Same svoje“, nisem preje vedel, zakaj gre, nego da sem še jedenkrat prečital vsetisto nadaljevanje.

V „Zvezinem“ „poslanem“ se mi očita, da nisem doslej nobenega popravka ali opravičenja objavil. Kako naj bi ga bil, ko mi do današnjega dne ni došla nobena pismena pritožba. Sploh sem čul o onej strani kot o neki govorici nekaterih učiteljev v Ljubljani.“

Tudi mi menimo, da uredništvu imenovanega lista še ni smeti očitati nenaklonjenosti do učiteljskega stanu že zaradi tega, ker v tej ali oni priobčeni povesti učitelj ni bil naslikan kot uzor značaj. Ti ljubi Bog, kolikokrat morajo po povestih skrbeti za zabavo in — (svarilen vzgled kmetje, krojači in čevljarji, pisarji, notarji, advokatje, zdravniki in celo duhovniki, ne da bi pri tem komu prihajalo na misel, da bi hotel očitati pisatelju in uredniku, da sta hotela žaliti ves dotični stan! Ako hočemo, da je povest dobra, ako hočemo namreč, da doseže svoj namen, mora imeti svoje „značaje“, slabe in dobre, a ti morajo biti vzeti iz življenja, v katerem se gibljejo, dihaajo in pehaajo različni stanovi. In nikar ne pozabimo, da v vsakem stanu je slabih in dobrih značajev. Menimo torej, da je bilo predsedništvu „Zaveze“ nekoliko — preobčutljivo, kolikor se dostaje namišljenega žaljenja učiteljskega stanu se strani urednika „Ljubljanskega Zyona“.

Iz Podgrada nam pišejo dne 11. januarja 1896: Danes je odpotoval v Komen naš dose-danji sodnik Cristofolletti, da tam nadaljuje svoje delovanje. Odpeljal ga je zaprti voz prijatelja Fran-češka Marotti-ja.

Dobro nebó poslalo nam je močno burjo Kočanko in naš čvrti Podgrad očistil se je na vse strani. Gotovo Vam je še v spominu pesem „ru-dečih ptičev“. Ni jih več! — Mi pa smo prav dobre volje.

Rotšild na popotovanju. Te dni smo omenili, da biva baron Nataniel Rotšild v Trstu, kjer poskuša svojo jahto. Čujemo, da nameruje dunajski milijardar koncem tek. meseca napotiti se s svojo jahto „Veglia“ v Nizzo, kjer ostane nekoliko dnij.

Eksplozija v tržaški plinarni. Včeraj razpočila se je v tukajšnji mestni plinarni jedna izmed onih cevij, po katerih odhaja plin. Vsled tega razpoka so bile tri osebe izdatno poparjene in sicer ključar Karol Klun, mašinist Rikard Fran in Gvido Bidussi. Ravnatelj plinarne in inženir Sospisio ukrenila sta takoj vse potrebno, da preprečita večjo nesrečo. V plinarno so prihiteli tudi gasilci, toda ni bilo več posla zanje. Ranjenim prihitel je na pomoč zdravnik z zdravniške postaje. Razpok je napravil v plinarni okolo 600 gld. škode.

Pri delu ponesrečil. Včeraj zjutraj padel je 39letni zidar Miha Oblak, poslujoči v Šklednju pri zgradbi nove tovarne za izdelovanje linoleja, razoder nekoliko metrov globoko. Siromak si je zlomil križ. Prihitevši zdravnik z zdravniške postaje dal je ponesrečenega prenesti v bolnišnico. Ni nadeje, da ozdravi.

Razprava zaradi ovaduštva. Včeraj pričela je pred porotnim sodiščem v Krakovem razprava proti 5 osebam, obtoženim ovaduštva in poskušene prodaje važnih spisov in načrtov ruski vladi. Obtoženci so: čevljar Albert Koscieski (ruski podanik), zastopnik zavarovalne banke „Equitable“ Samuel Strumpfner, njegova žena in njegova 16-letna hči ter stražmešter pri 2. trdnjanskem topničarskem polku Hradin. Obtožba trdi, da se je Hradin posredovanjem ostalih soobtožencev dogovoril s Koscieskim, da ukrade v pisarni omenjenega topničarskega polka nahajajoče se važne spise gledé organizovanja avstrijske vojske in načrte utrdob ob avstro-ruski meji. S posredovanjem Koscieskega prodali bi potem te velevažne spise ruski vladi. Stvar pa je prišla na dan in ovaduhe so prijeli. Proti Hradinu vršila se bode razprava pred vojaškim sodiščem; v razpravi pred porotnim sodiščem proti soobtoženim nastopi Hradin le kot svedok. Razprava bode trajala več dnij.

Sodnijsko. Lani, na praznik sv. Justa okolo 11. ure zvečer, nastal je pretep v gostilni „Ai due soci“, v ulici del Ronco hšt. 91. Razvneti pivei udrihali so s stoli drug po drugem. Žrtev te bitke bil je dninar Viktor Črnovic, ki je obležal, ranjen na 7 krajih svojega telesa. Včeraj morali so se zagovarjati pred tukajšnjim sodiščem zaradi teškega telesnega poškodovanja udeležitelji te bitke: 29letni težak Fran Kastanjevič iz Vipave, 47letni voznik Ivan Tornič iz Postojine, 26letni težak Fran Merlak iz Planine, 28letni voznik Josip Marega iz Fare ter 22letni voznik Anton Brezič iz Trsta. Sodišče je spoznalo krivimi vse obtožence ter jih obsodilo na ječo od 2 do 6 tednov.

20letni težak Andrej Sosič iz Trsta je dobil včeraj zaradi teškega telesnega poškodovanja 4 meseca ječe. Dne 25. avgusta min. leta sprl se je Sosič povodom javnega plesa v Malalanovi gostilni na Opčinah s svojim tovarišem Andrejom Miličem, ranivši ga s kladivom.

Policijsko. Minolo noč prijel je stražar Ejunder pred gledališčem Politeama Rossetti policiji dobro znanega mehanika Henrika Skuka, ker je le-ta ponujal mimoidočim vstopnice za povrat v gledališče. Ker je stražar Skuku raztrgal jedne takih ustopnic, katerih prodaja je prepovedana, razjezil se je Skuk tako, da je opsoval stražarja. Stražar je nato Škuka aretoval. In baš včeraj bi se bil moral Škuk staviti v zapor, ker je bil nedavno zaradi javnega nasilstva obsojen na dva meseca ječe. — Sinoč je nepoznan tat ukradel iz vratarjeve lože v ulici S. Francesco hšt. 2., Antonu Rudešku, kletko, v kateri je bilo 8 kanarčkov, in po vrhu vzel je seboj še 2 para čevljev. — Včeraj so zaprli 43letnega brezposelnega pisarja Josipa Feliziana, ker je prosjačil po hišah. Pozneje so doznali, da je Felizian ukradel v pisarni odvetnika de Volpija, kamor je bil došel prosjačič, pisarju Traniju zimsko suknjo, vredno 36 gld. — Kamnoseku Josipu Suherju, stanujočemu pri sv. Ivanu hšt. 435, ukradel je včeraj popoldne nepoznan tat v ulici Lazzaretto vecchio, kjer je Suher delal, njegovo suknjo, vredno 8 gld. — Zaradi nespodobnega obnašanja na javni ulici zaprli so včeraj 60letnega težaka Ivana Švaro. — Minolo noč so zaprli tri poulične razgrajalce.

Iskrena prošnja.

Ker je beda med dunajskimi vseučiliščniki slovenske narodnosti res velika, usojamo si v imenu odbora podpornega društva za slovenske velikišolce na Dunaju prositi podpore tam, kjer se na-

dejamo usmiljenega srca, sočutja do našega rodu trpinov, ki v gladi in bedi vsake vrste posvečujejo bistri svoj um vedam, z namenom, da bi mogli skoro koristiti premili domovini.

Vsak rojak stori domovini dobro pa tudi bogoljubno delo, ako pokaže usmiljenje svoje gmotno podpira po svoji moči našega društva blage namene, zlasti ako pristopi kot ustanovnik, ali podpornik, ali dobrotnik.

Za blago delo zahvalni Vam bodo na veke oni, katerim naklonite podporo; zahvalna Vam bode pa tudi domovina slovenska.

V trdni nadeji, da gotovo pristopite sami, in da bode, kjer le mogoče tudi drugim rodoljubom priporočali blagotvorno naše društvo, podpisujemo se z odličnim spoštovanjem udani:

Odbor podp. društva za slovenske velikišolce na Dunaju

Ivan Navratil, c. kr. ravnateljski predstojnik pomožnih uradov pri najvišem sodišču, t. č. predsednik. Ivan Luzar, revident južno železnice, t. č. I. tajnik.

Jakob Pukl, nadporočnik, posestnik, itd., t. č. podpredsednik. Dr. Klement Seshun, dvorni in sodni odvetnik, t. č. odbornik.

Dr. Fr. Ploj, c. kr. podtajnik v fin. ministerstvu t. č. II. podpredsednik. Dr. Francišek Sedej, c. in k. dvorni kaplan in ravnatelj v Avgustineji, t. č. I. blagajnik.

Dr. Anton Primožič, c. k. profesor na gimnaziji v II. okraju, t. č. II. blagajnik. Dr. Matija Murko, prof. in uradnik v ministerstvu za vnajanje reči, t. č. II. tajnik.

Dr. Fr. Simončič, c. kr. skriptor v vseučiliški knjižnici, t. č. odbornik. Dr. Karol Strekelj, vseučiliški docent in vrednik drž. zakonika, t. č. odbornik.

Najnovejše vesti.

Volosko 14. Cesaričinja vdova, nadvojvodinja Štefanija s hčerko nadvojvodinjo Elizabeto dospela je danes s spremstvom v Opatijo. Visoka gospođa nastanila se je v letovišču „Angiolina“. Nje c. in kr. Visokost nameruje ostati v Opatiji dlje časa.

Praga 14. (Deželni zbor.) Posl. dr. Russ utemeljeval je svoj predlog gledé osnovitve volilnih kurij, naglašuje, da ne mara razburjati strastij. Njegov predlog da je najskromnejša mera onega, kar smatrajo Nemci kot predpogoj svojemu sodelovanju v češkem deželnem zboru. Ta predlog naj pospešuje mir in slogo. — Po daljši razpravi vsprejeli so prvi del predloga (z glasovi Nemcev in veleposelstnikov), v tem smislu, da naj se ves predlog izroči posebni komisiji v proučevanje in poročilo, drugi del predloga pa, ki je zahteval, da naj dotična komisija deželnemu zboru sporoči o tem predmetu v 14 dneh, odklonil je zbor.

Dunaj 14. Razni tukajšnji listi sodijo, da so cesarjeve besede predsedništvu šolskega društva za vzgoje hčer uradnikov dogodek, ki časti in osrečuje ves uradniški stan, ter dokazujejo, kakó očetovski skrbi (Nj. Velikanstvo za vse slojeve svojih podanikov. Zajedno je sklepati iz tega, da je Nj. Vel. cesar popolnoma sporazumen s tem, kar ukrepa sedanja vlada za zboljšanje položaja uradnikov. Nj. Vel. cesar je bil namreč obljubil, da počasti osebno ples, katerega priredi v tej brzojavki omenjeno predsedništvo v prid uradniškim sirotam. Ured.)

Dunaj 14. „Wiener Ztg.“ javlja: Ceser imenoval je ministra izven poslovanja grofa Falkenhayna kancelarjem Leopoldovega reda.

Dunaj 14. Danes popoldne sestali so se škofi v drugič k posvetovanju.

Trgovinske brzojavke.

Budimpešta. Pšenica za jesen 7.14 7.16 Pšenica za spomlad 1896 6.91 — do 6.92. Oves za jesen — — — — — Rž za spomlad 6.23 — 6.25 Kruza za oktober — — — — — maj-juni 1896 4.44 — 4.46

Pšenica nova od 78 kil. f. 6.95 — 7.05 od 79 kil. f. 7.10 — 7.15 od 80 kil. f. 7.05 — 7.15 od 81 kil. f. 7.15 — 7.25 od 82 kil. f. 7.25 — 7.30. — Ječmen 5.60 — 5.75 proso 5.40 — 5.75 rž nova 6.306.20

Pšenica bolje, prodaja 25000 met. st. po stalnih cenah, s e druge vrsti žita nespremenjene. Vreme: mrzlo.

Praga. Neratnirani sladkor f. 13.97. — — —, za maj 14.37. Oktober-december. 14.05

Praga. Centrifugal novi, postavljen v Trst in carino vred odpošiljatev precej f. 31.50. Con. caudé 32.25 — 32.50 Četvorci 33.25 — 33.50. V glavah (sodih) 33.50. 54. — jako stalno

Havre. Kava Santos good average za januar 88.50, za maj 84. 75

Hamburg. Santos good average za januar 70.50 za mare 70.25 za maj 69. —

Dunajska borza 14. januarja 1896

	včeraj	danos
Državni dolg v papirju	100.15	100.85
„ „ v srebru	100.45	100.65
Avstrijska renta v zlatu	122.20	122.30
„ „ v kronah	100.40	100.15
Kreditne akcije	355. —	356.75
London 10 Lat.	121.55	121.60
Napoleoni	9.62 1/2	9.62 1/2
20 mark	11.10	11.87 1/2
100 italj. lir	44.05	44.05

Nič več kašlja!

Balzamski pectoralski prah ozdravi vsak kašelj, plučni in bronhijalni katar, dobiva se v odlikovani lekarni PRAXMARER „Ai due Mori“ Trst, veliki trg. Poštne pošiljkatve izvršujejo neutegoma.

Liniment. Capsici comp.

s sidrom

iz Richterjeve lekarne v Pragi.

pripečano izvrstno, bolečine blažeče mazilo; dobiva se po 40 nvč., 70 nvč. in 1 gld. po vseh lekarnah. Zahteva naj se blagovoljno to splošno priljubljeno domače sredstvo na kratko kot

Richterjev liniment s „sidrom“

ter naj se previdnostno vsprejmejo le take steklenice kot prístne, ki imajo znano varstveno znamko „sidro“.

Richterjeva lekarna

„Pri zlatem levu“ v Pragi.

Prihodnji petek dne 17. t. m. ob 8¹/₂ uri predpoludne vršile se bodo v cerkvi pri sv. Antonu starem zadušnice za nepozabnega

D. ra Mihovila Klaića,

predsednika deželnega zbora dalmatinskega, deželnega in državnega poslanca itd.

K tem molitvam za blagor duše pokojnega dra. Mihovila Klaića vabijo vse njega prijatelje in spoštovatelje

Dalmatinci, nastanjeni v Trstu.

Trst, dne 14. januarja 1896.